

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
daf@dafyomi.co.il • 6515004 טל/פקס

ברכות דף מג.

מה דין יין לענין הסבה?

אליבא דר' יוחנן	אליבא דרב	
בעי הסבה - ואז מברך אחד לכולם	בבעל הבית: לא בעי - ומברך אחד לכולם באורחים: בעי הסבה ¹	ללשון הראשון
מהני הסבה - ואז מברך אחד לכולם	בלא פת: לא מהני - וכל אחד מברך לעצמו כשאוכלים גם פת: מהני הסבה ²	לאיכא דאמרי

היו מסיבים בסעודה, באו לשתות יין בתוך המזון, האם אחד מברך לכולם או לא³?
[תוד"ה הואיל].

כשאומר סברי, או כשבעה"ב מברך ⁴	כשאחד מהאורחים מברך	
אחד מברך לכולם	כל אחד מברך לעצמו	לתוס' וממשמעות הירושלמי
כל אחד מברך לעצמו ⁵	כל אחד מברך לעצמו	לרבינו אלחנן

¹ ולכך בברייתא שמייירי שבאו אורחים ויושבים על גבי ספסלים ודעתם עדיין למיעקר משם למקום הסעודה, צריכים כל אחד לברך לעצמו, כיון שאינם מסיבים על הספסלים.

² ולכן אמרו בברייתא לגבי אורחים כשעלו למקום סעודתם והסבו אחד מברך לכולם ביין, דאף שלא מהניא הסבה ליין, מ"מ מיגן שמועלת הסבתם לפת מועילה גם ליין. ומה שהוצרכו שוב לברך, אף שברכו כבר קודם, ויין שלפני המזון פוטר ליין שלאחר המזון, וכ"ש שפוטר לכוס יין שני שגייכ בא לפני המזון. תירצו התוס' (בד"ה בא), דשאני הכא שהיה שינוי מקום מהספסלים למקום סעודתם, ולכן צריכים לחזור ולברך.

³ ומייירי לענין ברכת הגפן. אולם לענין ברכת הטוב והמטיב, הביאו תוס' דיש מפרשים, דכיון שעיקר הברכה היא שהטוב לו ומטיב לאחרים - אי"כ מוציא ידי חובה. אולם רבינו יחיאל חולק, וס"ל שכיון שמצינו שמברכים ברכה זו גם שלא בפני אחרים (כגון בילדה אשתו זכר שמברך שלא בפניה), לכך דינה כברכת הגפן וכדלהלן.

⁴ הנה טעם הגמ', משום ד"אין בית הבליעה פנוי", ופירש"י דאין לב המסובין אל המברך אלא לבלוע. אולם כשאומר "סברי מוריי" והם מניחים לאכול יש לצדד ולומר דמהני. וכן כשבעה"ב מברך, שהכל פונים אצל בעל הבית, או כשבעה"ב בתוך ביתו ג"כ יועיל.

⁵ והטעם, דכיון שתיקנו חכמים שכל אחד יברך לעצמו, אינו יוצא כלל בברכת חברו. ועוד שלא נבוא לחלק אפי' באורחים בעצמם בין בית הבליעה פנוי ללא, ויבואו לטעות בזה ולהתיר.

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

ברכות דף מג.

מה מברך על בשמים¹ דלהלן?

ממושק	מוגמרות ²	ר' חייא בשם רב חסדא ³
מיני בשמים	עצי בשמים	לברייתא
מיני בשמים	לגירסתנו: מיני בשמים ⁴ לתוס': עצי בשמים ⁵	

מה מברך על "כשרתא" (-קושט), כשמריח ממנו באופנים דלהלן?

על שמן שנטחן בו הקושט ⁷	על השמן שטמון בו הקושט ⁶	כשהוא בעצמו	לרב אדא בר אהבה
מיני בשמים	מיני בשמים	עצי בשמים	לרב כהנא
מיני בשמים	עצי בשמים	עצי בשמים	לנהרדעי
עצי בשמים	עצי בשמים	עצי בשמים	

ברכות דף מג:

ההולך בלילה יחידי עם אבוקה, או שהוא ליל ירח, ככמה הם נחשבים ולמה נפקא מינה?

ומה הנפקא מינה?	ככמה נחשבים?	עם אבוקה
שאף שנראה לו השד אינו מזיקו	נחשב כשנים יחד עמו	בליל ירח
שאפי לא נראה לו השד	נחשב כשלשה יחד עמו	

¹ הזמן לברך ברכת בשמים, מבואר בגמ' שהוא "משתעלה תמרתו" - דהיינו שיעלה העשן קודם שנהנה מהריח, (כמו כל ברכות הנהנין שמברך על המאכל קודם שנהנה ממנו).

² פי', עצי בשמים ששורפין אותם, ועי' השריפה עולה מהם ריח טוב. ואעי' ששורף העץ ואינו בעין, מברך "בורא עצי בשמים" על התימור של העשן העולה (רש"י ד"ה מברכין, תוס' ד"ה כל). [ועכ"פ צריך שתהיה הגחלת קיימת - ביאור הלכה (סימן רי"ז סעיף ד' סוף ד"ה אלא), ועי' בביאור הלכה (סימן רט"ז סעיף י"ב ד"ה משיעלה)].

³ ויש בזה ב' לשונות, לשון אחד שרב חסדא אמר כן בשם רב, ולשון אחרת שרב חסדא אמר כן בשם זעירי.

⁴ לשון הברייתא "אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסון של בית רבי ועל אפרסמון של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום" - ומבואר שדוקא היכא שהעץ קיים ומריח בלא שריפה כמו בהדס, אז מברך עצי בשמים, אבל עי' שריפה יברך מיני בשמים. ובגירסא לפנינו גרסינן "תיובתא" ונדחו דברי רב חסדא.

⁵ כתבו התוס' (בד"ה ועל) דאין לגרוס "תיובתא" - אלא יש לתרץ, דהדס וכל דדמי ליה שנעשה בשביל ריח, לאפוקי תפוחים וחבושים שאין עיקרן לריח אלא לאכילה, ולכן עליהם לא יברך "עצי בשמים", אבל אה"נ גם אלה שמריחים רק עי' שריפה מברך עליהם "עצי בשמים" - כשעיקרן בשביל ריח, כרב חסדא.

⁶ כן פירש"י, אולם הר"ח (מובא בתוס' בד"ה משחא) פירש, ד"משחא כבישא" - הוא שכובשים שומשמין וורד ועצי בשמים זמן מרובה וקולטים השומשמין ריח של בשמים וסוחטים וטוחנים אותם, ושמן השומשמין הזה יש לו ריח בשמים ונקרא "משחא כבישא", (דהבשים כבושים בו מזמן רב).

⁷ כן פירש"י, אולם הר"ח (מובא בתוס' בד"ה משחא) פירש, ד"משחא טחינא" - הוא כנ"ל רק שלא משהים אותם זמן מרובה כבושים יחד, אלא שרק קרוב לטחינתו נותן את העצי בשמים, ולכך רב כהנא שמודה במשחא כבישא חולק במשחא טחינא.

הוכן עיי כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
daf@dafyomi.co.il • 6515004 טל/פקס

ברכות דף מג:

הביאו לפניו שמן¹ והדס על מה יברך בתחילה², וכפי מי ההלכה?

לביית שמאי	על מי מברך תחילה?	כפי מי פסק ההלכה?
לביית הלל	מברך על ההדס ואח"כ על השמן	כן אמר רב פפא משמיה דרבא ³
לביית שמאי	מברך על השמן ואח"כ על ההדס	כן הכריע רבן גמליאל, ור' יוחנן

הביאו לפניו שמן ויין, איך יאחזם ועל מי יברך בתחילה?

לביית שמאי	כיצד יאחזם?	על מי מברך תחילה?
לביית הלל	יין בימין שמן בשמאל	מברך על היין וחוזר ומברך על השמן
לביית שמאי	שמן בימין ויין בשמאל	מברך על השמן וחוזר ומברך על היין

אל יצא תלמיד חכם כשהוא מבושם לשוק, באיזה אופן מיירי?

בבגדו	במקום שחשודים על משכב זכור	במקום שאין חשודים כן
בגופו	אסור	לא מיירי ⁴
בשערו	מותר - זיעה מעברת	לא מיירי ⁴
	מותר - זיעה מעברת	
לאמרי לה	אסור - לא שכיח בו זיעה	

אל יצא תלמי דחכם בטלאי על גבי טלאי במנעליו, באיזה אופן מיירי?

במקום שעל גבי הרגל	בימות החמה	בימות הגשמים - שהטיט מכסה
במקום הסוליא	בדרך: אסור ⁵ , בבית מותר	לא מיירי
	לא מיירי	לא מיירי

¹ נחלקו רש"י ותוס' באיזה שמן מיירי, דרש"י (בד"ה שמן והדס) פירש דמיירי בשמן לסוך את ידיו להעביר זוהמת המאכל. ואילו תוס' (בד"ה שמן) כתבו, דעל שמן זה אין מברכים עליו כלל, אלא מיירי בשמן שבא להריח.

² מלשון סוגיתנו משמע שהנידון כשארין ברכותיהן שוות - על מי יברך תחילה ועל מי יברך אח"כ, וכגון שהוא שמן אפרסמון שמברך עליו "בורא שמן ערב" והדס, שמברך עליו "עצי בשמים". אכן ע' שו"ע (או"ח סימן רט"ז סעיף י"א) שנידון זה הוא גם בברכותיהן שוות (כגון שמן שעשוי מעצי בשמים, ע"ש סעיף ו'), שהשאלה היא על מה יברך לפטור את השני.

³ ובגירסא לפנינו איתא: דבאמת לא אמר כן רבא, אלא שרב פפא לאישתמוטי נפשיה הוא דעבד - כיון שטעה בזה ונתבייש. אכן התוס' (בד"ה הכי) הביאו מרב אלפס שפסק כרבא, ומשמע שלא גרס "ולא היא" וכו'. ועי' מש"כ בגליון בשם הרמ"ע מפאנו.

⁴ אכן הרמב"ם (פ"ה מהלכות דעות ה"ט) לא הזכיר את החילוק הזה שבגמ' בין אם חשודים ללא חשודים, ופסק שבכל ענין אסור מפני החשד.

⁵ נמצא שהאופן האסור, הוא דוקא: בטלאי ע"ג טלאי, בימות החמה, על גב הרגל, וכשהוא בדרך.